

РЕЦЕНЗІЯ
на рукопис дисертації Зінченко Надії Вікторівни
«Психологічні особливості розвитку образу «Я» підлітків засобами «Сендплей»,
на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
053 Психологія

Актуальність дисертаційного дослідження Н.В. Зінченко обумовлена низкою факторів, серед яких головними виступають специфіка вікової кризи підліткового віку та складність загальної ситуації в умовах військового стану в Україні. Формування образу «Я» у підлітковому віці є однією з найбільш значущих та складних фаз у розвитку особистості. Адже підлітковий вік являє собою період інтенсивних фізичних, психологічних і соціальних змін, коли зростаюча особистість намагається знайти своє місце в суспільстві та зрозуміти свою ідентичність. Процес формування образу «Я» є ключовим компонентом цього процесу, оскільки він визначає самосвідомість, самооцінку, міжособистісні стосунки та емоційну стабільність підлітка. Саме в цей період відбувається усвідомлення підлітком своєї індивідуальності, змінюється її ставлення до навколишнього світу, до себе, до інших людей, здійснюється перебудова потреб та мотивів, поведінки, тобто активно формується «Я-концепція».

Таким чином, дисертаційне дослідження Н.В. Зінченко демонструє неабиякий теоретичний та практичний інтерес. У роботі сформульовано мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, що забезпечило проведення його на якісному науковому рівні. Ґрунтовна теоретико-методологічна основа та адекватне використання методів дослідження сприяли успішному вирішенню автором поставлених завдань.

Особливого інтересу заслуговує наукова новизна дисертаційного дослідження. Оскільки, специфіка методу «Сендплей» більше презентована у методичній літературі для психологів та психотерапевтів і недостатньо розкрита у наукових джерелах. У рецензованій роботі вперше піднімається питання про можливості розвитку образу «Я» підлітків засобами «Сендплей».

До найбільш вагомих теоретичних здобутків дисертантки слід також віднести узагальнення наукової інформації щодо проблеми розвитку самосвідомості особистості підліткового віку, обґрунтування змісту і сутності процесу формування «Я» образу підлітків, виокремлення та науковий опис його структурних компонентів і функціональних рівнів. В рамках теоретичного дослідження дисертанткою окреслено

методологію використання «Сендплей» у психологічній практиці. Неабияку цінність представляє обґрунтована авторкою теоретична модель розвитку образу «Я» особистості в період дорослішання.

Дисертанткою запропоновано психодіагностичний комплекс, застосування якого дало можливість емпірично дослідити та проаналізувати психологічні особливості розвитку «Я» образу сучасних підлітків. Заслуговує на увагу об'ємність здобутого емпіричного матеріалу та ретельність його кількісного і якісного опрацювання з використанням методів математичної статистики. Суттєвим здобутком дисертантки також є авторська модифікація опитувальника «Self-Perception Profile for Adolescents», що є частиною методичного комплексу С. Хартер для вивчення самооцінки особистості в різних життєвих сферах.

У третьому розділі дисертації представлено психологічну програму формування образу «Я» підлітків засобами «Сендплей». Програму розроблено з урахуванням результатів, здійсненого дисертанткою, теоретичного аналізу та емпіричного вивчення психологічних особливостей розвитку «Я» образу сучасних підлітків.

Цінність запропонованої програми становить інтегративний підхід до обґрунтування її сутнісного змісту та підбору методів, технік, прийомів психологічного впливу. Результати апробації програми засвідчують її ефективність.

На основі проведеного дослідження автором сформульовано ряд наукових висновків, що відображають його логіку та характер реалізованості поставлених завдань.

Ключові положення дисертаційної роботи у повному обсязі викладено в достатній кількості наукових публікацій З.Н. Зінченко. Теоретичні та практичні положення дисертації доповідалися й отримали схвалення на міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференціях.

Даючи рецензованій дисертації загалом позитивну оцінку, звернемо увагу авторки на окремі зауваження та побажання:

1. Потребує розширення опис теоретичної моделі розвитку образу «Я» особистості в період дорослішання, її структурних компонентів та функціональних рівнів. Це дозволить посилити презентацію наукової цінності змістового наповнення та переваг окресленої моделі.
2. Бажано посилити висновки до розділу 1. Адже вони недостатньо відображають найбільш суттєві теоретичні здобутки дисертантки в ході його написання.
3. Є потреба у конкретизації аналізу критеріїв, рівнів та показників розвитку образу «Я» підлітків. Описово ця інформація присутня у роботі, але подана розпорошено, недостатньо структуровано, що значно знижує якість її сприйняття.
4. Робота на позбавлена стилістичних огріхів та незначних помилок технічного оформлення.

Однак, висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Таким чином, дисертація Н.В. Зінченко являє собою завершене самостійне дослідження, результати якого мають теоретичне й практичне значення; відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів та, може бути рекомендованим до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Рецензент:
кандидат психологічних
наук, доцент кафедри
теоретичної та консультативної
психології

